

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5" สรุปผลได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ครูผู้สอนสังคมศึกษา ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 5 (ประกอบด้วยจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี) จำนวน 26 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนตัวอย่างประชากร 26 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองนำไปใช้แล้ว โดยแบบสัมภาษณ์เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง

ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน

สังคมศึกษา

2.2 วิธีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ใน

ด้านต่อไปนี้

2.2.1 ด้านการเตรียมการสอน

2.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2.3 ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในด้านต่อไปนี้

2.3.1 ด้านการเตรียมการสอน

2.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.3.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใน

การเรียนการสอนสังคมศึกษา เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended) ในด้านต่อไปนี้

3.1 ด้านการเตรียมการสอน

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย เพื่อส่งไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมด รวมจำนวนทั้งสิ้น 26 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แล้วนำมาเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง และนำเสนอในรูปแบบของความเรียงจำแนกตามลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ของตัวอย่างประชากรครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

1.1 ความรู้ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูสังคมศึกษานำมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ ระบุว่า ใช้ความรู้ในเรื่องประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อแบบพุทธ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อแบบพราหมณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับบุญ-บาป และนรก-สวรรค์ หมู่บ้านวัฒนธรรมหรือแหล่งวัฒนธรรม บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับารนับถือผี ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีसाงนางไม้ และ เทพารักษ์ และมีครูจำนวนน้อยที่ใช้พระมาลัยกลอนสวดฉบับเพชรบุรี ภาษาถิ่นเพชรบุรี โฉวาทของหลวงพ่อเปี่ยมวัดเกาะหลัก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาษิตชาวมอญ และสมุนไพรรักษาได้แก่ ว่านหางจระเข้

1.2 วิธีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

1.2.1 ด้านการเตรียมการสอน

ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการวางแผน และจัดทำแผนการเรียนการสอนเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา โดยครูใช้การศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และวัตถุประสงค์รายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน

โดยการจัดซื้อ ขอบั้ม และขอบริจาคจากแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ รูปภาพและภาพชุด, เอกสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และบันทึก ศึกษาค้นคว้า ความรู้จากแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่นประเภทสถานที่ ศึกษาค้นคว้าความรู้โดยการสอบถาม ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ และปราชญ์ชาวบ้าน ให้นักเรียนจัดเตรียม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล โดยการรวบรวมรายชื่อ และติดต่อประสานงาน และมีครูจำนวนน้อย ใช้การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนโดยการจัดซื้อ ขอบั้ม และขอบริจาคสไลด์ หนังสืออ่านประกอบ และแถบเสียงจากแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่น ส่วนการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนนั้น ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ใช้การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ ใบความรู้ และหนังสือเรียน จัดทำแบบฝึกหัด จัดทำแบบทดสอบ จัดทำเครื่องมือในการค้นคว้า ความรู้ ได้แก่ ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ให้นักเรียนจัดทำสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ แถบภาพ และสมุดภาพ และมีครูจำนวนน้อยใช้การจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป และจัดทำเอกสาร ประกอบการเรียนการสอนเพิ่มเติมที่ไม่มีในบทเรียน ได้แก่ ใบความรู้ และแผ่นพับ

1.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคัมศึกษา โดยครูใช้การบรรยายประกอบการ ชักถามนักเรียน อธิบายประกอบการใช้สื่อการเรียนการสอน บรรยายสอดแทรกในบทเรียนที่มี เนื้อหาสัมพันธ์กัน ยกตัวอย่างบุคคลที่เป็นแบบอย่างของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลทุกโอกาส ใช้ ยกตัวอย่างเพิ่มเติมที่ไม่มีในบทเรียนทุกโอกาส แบ่งกลุ่มนักเรียนอภิปรายถึงคุณค่า และความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และท้องถิ่น ให้นักเรียนสอบถามความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลโดยใช้ ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แล้วให้นักเรียนหรือตัวแทนนักเรียนนำเสนอความรู้ หน้าชั้นเรียน และมีครูจำนวนน้อยให้นักเรียนค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

1.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเสริมหลักสูตร

ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคัมศึกษา โดยครูให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน และบริเวณโรงเรียน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับท้องถิ่น ได้แก่ งานประเพณีต่าง ๆ และงานประจำปี และมีครูจำนวนน้อยจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์บริเวณสถานที่สำคัญในท้องถิ่น ได้แก่ การเก็บขยะในบริเวณวัด

1.2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน

การสอนจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคัมศึกษา โดยครูใช้การสังเกต และบันทึกพฤติกรรมความสนใจของนักเรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พิจารณาคณะ และความสามารถของผลงานที่ได้รับมอบหมาย ให้นักเรียนตอบคำถาม ให้นักเรียนทำข้อทดสอบแบบปรนัย ได้แก่ ให้เลือกตอบ จับคู่ ถูกผิด และเติมคำในช่องว่าง ให้นักเรียนทำข้อทดสอบแสดงความคิดเห็น หรือนำเสนอความรู้หน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนทำข้อทดสอบที่เป็นบุคคลเป็นผู้วัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนโดยการตั้งคำถาม และใช้แบบวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้น และมีครูจำนวนน้อยที่ให้นักเรียนวัดและประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง โดยใช้แบบวัดและประเมินผลที่ครูสร้างขึ้น และให้เพื่อนนักเรียนวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนโดยการตั้งคำถาม และใช้แบบวัดและประเมินผลที่ครูสร้างขึ้น

1.3 ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคัมศึกษา

1.3.1 ด้านการเตรียมการสอน

เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยรวม พบว่า ครูสังคัมศึกษาทุกคนประสบปัญหา แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นประเด็น พบว่า ปัญหาที่เนื่องมาจากครูผู้สอน มีครูสังคัมศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งไม่มีปัญหา แต่มีครูประมาณครึ่งหนึ่งมีปัญหา ดังต่อไปนี้คือ ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียนวันหยุด และให้นักเรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้ใกล้ชิดช่วยเตรียมการสอน โดยการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อีกปัญหาหนึ่งคือ ไม่มีเวลาติดต่อประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล และศึกษาค้นคว้าความรู้เนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยมอบหมายเป็นงานให้กับนักเรียน และให้เพื่อนร่วมงานช่วยดำเนินการ และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาการขาดความรู้ และทักษะในการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมมาก่อน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการศึกษาจากเอกสาร และคู่มือครู และขอคำปรึกษาจากเพื่อนร่วมงาน

ปัญหาที่เนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาดังต่อไปนี้ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการกำหนดแนวทางการค้นคว้าความรู้เพื่อซักถาม และเสนอแนะแนวทางการถ่ายทอด

ความรู้ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล อีกปัญหาหนึ่งคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลไม่มีเวลาถ่ายทอดความรู้เนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการนัดหมายเวลา และศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ไม่ให้ความร่วมมือกับครูในการศึกษาค้นคว้าความรู้เนื่องจากไม่เข้าใจแนวทางการเรียนการสอน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้เพื่อนร่วมงาน และผู้ใกล้ชิดช่วยอำนวยความสะดวก และอธิบายแนวทางการเรียนการสอน และจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือ

ปัญหาที่เนื่องมาจากอื่น ๆ มีครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ มีปัญหาดังต่อไปนี้คือ โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้ และสามารถเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการจัดหา และให้นักเรียนจัดหาจากแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่น จัดทำด้วยตนเอง และร่วมกับเพื่อนร่วมงาน และให้เพื่อนร่วมงานช่วยจัดทำ เช่น ฝ่ายโสตทัศนศึกษา และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการสนับสนุนการเตรียมการสอนไม่เพียงพอ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้งบประมาณส่วนตัว และขอบริจาค

1.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยรวม พบว่า ครูสังคัมศึกษาทุกคนประสบปัญหา แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นประเด็น พบว่า ปัญหาที่เนื่องมาจากครูผู้สอน มีครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา แต่มีครูบางส่วนมีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยมอบหมายเป็นงานให้กับนักเรียน และให้เพื่อนร่วมงาน และบุคคลใกล้ชิดช่วยค้นคว้า อีกปัญหาหนึ่งคือ ครูไม่มีเวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสอนซ่อมเสริมเนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยกำหนดแนวทางศึกษาค้นคว้าให้กับนักเรียน จัดทำใบความรู้ และให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการปรึกษา และขอคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน

ปัญหาที่เนื่องมาจากนักเรียน มีครูสังคัมศึกษาทุกคนมีปัญหา ดังต่อไปนี้คือ นักเรียนขาดทักษะในด้านการอภิปรายแสดงความคิดเห็น และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการอธิบายแนวทางการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ระบุชื่อนักเรียนให้เป็นผู้อภิปราย และ

ฝึกทักษะโดยการเขียน อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนขาดทักษะในการรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยอธิบายแนวทางการให้นักเรียนเข้าใจ และให้ศึกษาจากตัวอย่างที่แนะนำข้อบกพร่องแล้วให้แก้ไข และฝึกทักษะโดยการชี้แบบฝึกหัด อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนขาดทักษะในการใช้แหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่น และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการอธิบายแนวทางการชี้ให้นักเรียนเข้าใจ กำหนดแนวทางการศึกษาค้นคว้าให้กับนักเรียนโดยใช้ใบงาน แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และร่วมดำเนินการใช้พร้อมนักเรียน อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนขาดทักษะในการนำเสนอและถ่ายทอดความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยที่แนะนำข้อบกพร่องแล้วอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ ให้เพื่อนนักเรียนที่แนะนำข้อบกพร่องแล้วอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และไม่สนใจศึกษาค้นคว้าความรู้เนื่องมาจากสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนต่อระดับสูงได้น้อย และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยอธิบายชี้แจงให้เข้าใจ และยกตัวอย่างนักเรียนที่สนใจประกอบ และใช้รางวัลเป็นเครื่องจูงใจ ได้แก่ คะแนน และสิ่งของ

ปัญหาที่เนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ มีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยกำหนดแนวทางการศึกษาค้นคว้าให้กับนักเรียนโดยใช้ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ครูอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ และเสนอแนะแนวทางการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล อีกปัญหาหนึ่งคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลไม่มีเวลาถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการให้นักเรียนนัดหมายเวลา และให้แก่นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้อง อีกปัญหาหนึ่งคือ แหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่นประเภทสถานที่อยู่ไกลทำให้นักเรียนไม่สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ในช่วงเวลาเรียนได้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดย จัดทัศนศึกษา และให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าโดยใช้สื่อการเรียนการสอน เช่น วีดิทัศน์ แอลบั้ม และสไลด์ และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาดทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการถ่ายทอดความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยครูอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ และเสนอแนะแนวทางการใช้ให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล

ปัญหาที่เนื่องมาจากอื่น ๆ มีครูสังคัมศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งไม่มีปัญหา แต่มีครูประมาณครึ่งหนึ่งมีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าความรู้นอกเวลาเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนอธิบายแนวทางการเรียนการสอนให้

ผู้ปกครองเข้าใจ จัดส่งหนังสือเพื่ออธิบายแนวทางการเรียนการสอน และจัดกลุ่มทำงานแล้ว มอบหมายงานในหน้าที่อื่น ๆ และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบของโรงเรียนเป็นอุปสรรคในการอนุญาตให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าความรู้ในช่วงเวลาเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้วมาถ่ายทอดให้กับนักเรียน อธิบายชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องในการอนุญาตเข้าใจ และให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าในวันหยุดและนอกเวลาเรียน

1.3.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยรวม พบว่า ครูสังคัมศึกษาทุกคนประสบปัญหา แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นประเด็น พบว่า ปัญหาที่เนื่องมาจากครูผู้สอน มีครูสังคัมศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งไม่มีปัญหา แต่มีครูประมาณครึ่งหนึ่งมีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน และหมวดวิชาอื่น ๆ กำหนดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น และกลุ่มโรงเรียน อีกปัญหาหนึ่งคือ ครูไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริหาร คณะครูอาจารย์ และนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมภายในท้องถิ่น และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ความเข้าใจเท่าที่ควรเกี่ยวกับแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่นประเภทสถานที่ที่พานักเรียนไปทัศนศึกษา และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้เพื่อนร่วมงาน และนักเรียนในพื้นที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

ปัญหาที่เนื่องมาจากนักเรียน มีครูสังคัมศึกษาทุกคนประสบปัญหาดังต่อไปนี้คือ นักเรียนขาดทักษะในการใช้แหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่น และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยอธิบายแนวทางการใช้ให้นักเรียนเข้าใจ และให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าโดยใช้ใบงานแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนขาดทักษะในการทำงานกลุ่ม และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยอธิบายแนวทางการทำงานกลุ่มร่วมกัน ตรวจสอบการทำงานโดยการตั้งคำถาม และกำหนดเงื่อนไขให้สับเปลี่ยนหน้าที่การทำงาน อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนขาดความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยสอบถามเพื่อติดตามผลงาน ใช้รางวัลเป็นเครื่องจูงใจ เช่น คะแนนและสิ่งของ และลงโทษ เช่น เมียน และตัดคะแนน อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนประสบอุปสรรคในการเดินทางไปศึกษาค้นคว้าความรู้เนื่องจากเสียงอันตรายและขาดยานพาหนะ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยมอบหมายเป็นงานให้นักเรียนในพื้นที่ และให้ผู้ปกครองนักเรียนช่วยอำนวยความสะดวก อีกปัญหาหนึ่งคือ นักเรียนประสบอุปสรรคในการศึกษาค้นคว้า

ความรู้ เนื่องจากแหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่นประเภทสถานที่ที่เป็นหน่วยงานของทางราชการ เพราะปิดทำการในวันหยุด และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยดำเนินการค้นคว้า และจัดหาหนังสือเอกสาร ให้กับนักเรียน และให้ตัวแทนนักเรียนไปศึกษาค้นคว้าความรู้ และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยอธิบายชี้แจง และยกตัวอย่างนักเรียนที่สนใจ และใช้รางวัลเป็นเครื่องจูงใจ เช่น ให้คะแนน และสิ่งของ

ปัญหาที่เนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีครูสังคมศึกษาบางส่วน ไม่มีปัญหา แต่มีครูบางส่วนมีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยกำหนดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าให้กับนักเรียน โดยใช้ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ครูอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ และเสนอแนะแนวทางการถ่ายทอดความรู้ให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล อีกปัญหาหนึ่งคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ไม่มีเวลาถ่ายทอดความรู้เนื่องจากมีภาระกิจมาก และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนนัดหมายเวลา และให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้อง อีกปัญหาหนึ่งคือ แหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่นประเภทสถานที่จัดระบบข้อมูลไม่เหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้โดยใช้ใบงาน และให้นักเรียนสอบถาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลประจำสถานที่ และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาดทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการถ่ายทอดความรู้ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยครูอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

ปัญหาที่เนื่องมาจากอื่น ๆ มีครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา แต่มีครูบางส่วนที่มีปัญหาดังต่อไปนี้คือ งบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีไม่เพียงพอ และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้งบประมาณส่วนตัว และขอบริจาค อีกปัญหาหนึ่งคือ ระเบียบของโรงเรียนเป็นอุปสรรคในการนำนักเรียนไปทัศนศึกษา และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยแนะนำให้นักเรียนไปทัศนศึกษาด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าความรู้แล้วมาถ่ายทอดให้นักเรียนฟัง และเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลมาบรรยาย/สาธิต อีกปัญหาหนึ่งคือ โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตที่การคมนาคมไม่สะดวกทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการแนะนำนักเรียนให้ไปทัศนศึกษาด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าความรู้แล้วนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนผู้มีความรู้เป็นผู้ถ่ายทอด และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับระเบียบของโรงเรียนเป็นอุปสรรคต่อการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลมาเป็นวิทยากร เพื่อ

บรรยาย/สาธิตในโรงเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยสอบถามความรู้แล้วมาถ่ายทอดให้นักเรียนฟัง

1.3.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยรวม พบว่า ครูสังคัมศึกษาทุกคนประสบปัญหา แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นประเด็น พบว่า ปัญหาที่เนื่องมาจากครูผู้สอน มีครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา แต่มีครูบางส่วนประสบปัญหาดังต่อไปนี้คือ ประสบปัญหาในการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนให้ครบทั้งทางคำานพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ในแต่ละบทเรียนเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องเวลา และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยวัดและประเมินผลตามตารางเวลาที่โรงเรียนกำหนด อีกปัญหาหนึ่งคือ ขาดเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวัดและประเมินผล และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยจัดหาจากเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนและปรึกษา และขอคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน อีกปัญหาหนึ่งคือ ครูประสบอุปสรรคในการวัดและประเมินผลตามตารางเวลาของโรงเรียน และใช้แบบฝึกหัดเป็นส่วนหนึ่งของการวัดผลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องเวลา และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการวัดและประเมินผล อีกปัญหาหนึ่งคือ ประสบอุปสรรคเกี่ยวกับเกณฑ์ และวิธีการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้เกณฑ์ และวิธีการจากหลักสูตร และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับขาดความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผลพฤติกรรมทางด้านเจตคติของนักเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยปรึกษา และขอคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน และศึกษาจากเอกสารประกอบหลักสูตรและคู่มือครู

ปัญหาที่เนื่องมาจากนักเรียน มีครูสังคัมศึกษาทุกคนประสบปัญหาดังต่อไปนี้คือ นักเรียนขาดทักษะในการทำข้อทดสอบแบบอัตนัย และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการออกข้อทดสอบแบบปรนัย ให้นักเรียนจัดทำแบบฝึกหัด และให้นักเรียนฝึกทักษะด้วยการตอบคำถามปากเปล่า และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดความพร้อมในการวัดและประเมินผลความรู้เนื่องจากไม่มีเวลาค้นคว้าความรู้ และขาดหนังสือเอกสารที่เหมาะสมกับการค้นคว้า และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยจัดทำใบความรู้ กำหนดแนวทางในการศึกษาค้นคว้าให้นักเรียน

ปัญหาที่เนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา แต่มีครูบางส่วนประสบปัญหาดังต่อไปนี้คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจในการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยครูวัดและประเมินผลด้วยตนเอง และมีครูจำนวนน้อยประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาด

ความรู้และทักษะในการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน และมีวิธีการแก้ปัญหาโดยการที่ครูวัดและประเมินผลด้วยตนเอง และให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลศึกษาจากเอกสารประกอบหลักสูตรและคู่มือครู

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ของตัวอย่างประชากรครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

2.1 ด้านการเตรียมการสอน

ครูสังคมศึกษาส่วนหนึ่ง เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวบรวมความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้อย่างเป็นระบบ จัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในการจัดทำเครื่องมือเพื่อการค้นคว้า และจัดทำสื่อการเรียนการสอน ให้โรงเรียนจัดหา และจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้บุคลากรของรัฐช่วยประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลหรือจัดศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีครูจำนวนน้อยที่เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แนวทางการเรียนการสอนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลเข้าใจ

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูสังคมศึกษาส่วนหนึ่ง เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นค่าตอบแทนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ให้ศึกษานิเทศก์ ำได้นิเทศครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหาจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน และจัดอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนโดยดัดแปลงจากวัสดุในท้องถิ่น และมีครูจำนวนน้อยที่เสนอให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ควรให้ความร่วมมือในการค้นคว้าความรู้ และจัดทำเอกสารเผยแพร่

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ครูสังคมศึกษาส่วนหนึ่ง เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้โรงเรียนสนับสนุนการพานักเรียนไปทัศนศึกษา ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมเพิ่มเติมความรู้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และจัดทำหนังสือ เอกสาร และคู่มือครูในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีครูจำนวนน้อยที่เสนอให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลให้ความร่วมมือในการค้นคว้าความรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่ และบริจาคสิ่งของ

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ครูสังคมศึกษาส่วนหนึ่งเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทางด้านทักษะการค้นคว้าความรู้ เจตคติต่อการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรักและผูกพันกับท้องถิ่น และมีครูจำนวนน้อยที่เสนอให้แบ่งแยกเกณฑ์การวัดและประเมินผลความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา และรายวิชาอื่น ๆ

การอภิปรายผล

1. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ของตัวอย่างประชากรครูสังคมศึกษาที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา

1.1 ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตัวอย่างประชากรครูสังคมศึกษานำมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา จากผลการวิจัยปรากฏว่าใช้ความรู้ในเรื่องประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อแบบพุทธ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อแบบพราหมณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับบุญ-บาป และนรก-สวรรค์ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผี ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีสงนางไม้ และเทพารักษ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จากการศึกษาครูผู้สอนสังคมศึกษานำความรู้ในเรื่องดังกล่าวมาใช้เป็นส่วนใหญ่ สืบเนื่องมาจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธที่ได้มีการผสมผสานกับความเชื่อแบบพราหมณ์อย่างกลมกลืน ประกอบกับในเขตการศึกษานี้มีกลุ่มคนไทยที่มีเชื้อสายเป็นกลุ่มคนพื้นเมือง เช่น กะเหรี่ยง ลาว และมอญ ที่มีการสืบทอดเกี่ยวกับการนับถือผีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการนับถือผีมาเป็นเวลาช้านาน จึงใช้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว ซึ่งทำให้เห็นว่าครูสังคมศึกษามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

1.2 วิธีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา

1.2.1 ด้านการเตรียมการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษามีวิธีการวางแผน และจัดทำแผนการเรียนการสอนด้วยการศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่ครูสังคมศึกษาได้ถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากหลักสูตร เป็นเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียน

การสอนให้กับนักเรียนได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สำหรับวิธีการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน ครูจัดทำ ใบความรู้ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเครื่องมือสำหรับการค้นคว้าความรู้ ได้แก่ ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสถานที่มีความแตกต่างกันจึงไม่สามารถใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่มีโดยทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นวิธีการการจัดเตรียมการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ครูแต่ละคนกำหนดไว้

1.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมนาวิชาวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การบรรยายประกอบการซักถามของนักเรียน อธิบายประกอบการใช้สื่อการเรียนการสอน บรรยายสอดแทรกในบทเรียนที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กัน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัช กลินสุพรรณ (2530) ที่พบว่า ครูสังคมนาวิชาส่วนใหญ่มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบบรรยาย อธิบาย หรือบรรยายโดยใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบ ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าครูส่วนใหญ่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน ประกอบกับนักเรียนประสบอุปสรรคในการศึกษาค้นคว้าความรู้ทั้งที่มีเหตุมาจากตัวนักเรียน เวลา แหล่งวิทยากรในท้องถิ่น ผู้ปกครอง งบประมาณ และอื่น ๆ ครูจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการอื่น ๆ ได้มากนัก

1.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมนาวิชาใช้วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับท้องถิ่น เช่น งานประเพณีต่าง ๆ และงานประจำปี ให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน และบริเวณโรงเรียน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนอจิตต์ โกมลวาท (2536) ที่พบว่า ครูสังคมนาวิชาส่วนใหญ่ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนด้วยการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมควร สุขดา (2534) ที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น และครูอาจารย์เสนอแนะให้จัดกิจกรรมเนื่องในวันประเพณีต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นชัดเจนว่าครูมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์

ระหว่างวัยของบุคคล โดยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น ประกอบกับเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับจากประสบการณ์ตรงเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้

1.2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาใช้วิธีการวัดและประเมินผล โดยการใช้การสังเกต และบันทึกพฤติกรรมความสนใจของนักเรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร พิจารณาคคุณค่า และความสมบูรณ์ของผลงานที่มอบหมาย ให้นักเรียนตอบคำถาม ให้นักเรียนทำข้อทดสอบแบบปรนัย เช่น ให้เลือกตอบ จับคู่ถูกผิด และเติมคำในช่องว่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารึก บุญชัย (2529) ที่พบว่าวิธีการวัดและประเมินผลวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ครูควรใช้วิธีการสังเกต และบันทึกพฤติกรรม พิจารณาคคุณค่าของผลงานด้านต่าง ๆ ที่มอบหมายให้ปฏิบัติ และการทำข้อทดสอบเฉพาะแบบปรนัย ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการวัดและประเมินผลดังกล่าวข้างต้น ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะวัดได้อย่างครอบคลุม และอาจนำไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษา (สำหรับการอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นนี้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่เป็นมูลเหตุการเกิดปัญหาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละด้านเป็นหลักในการอภิปราย)

ปัญหาที่เนื่องมาจากครูผู้สอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ด้านการเตรียมการสอน ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากมีภาระกิจมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีศนา โนมพรรณ (2531) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษามีชั่วโมงการสอนมากเกินไปจนทำให้มีเวลาเตรียมการสอนน้อย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเนื่องจากมีภาระกิจมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525) ที่พบว่า การออกไปใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเป็นปัญหามาก เนื่องจากเวลาจำกัด สำหรับปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเนื่องจากมีภาระกิจมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2529) และ เพียว ไวโรจน์ (2530) ที่พบว่า

ครูสังคัมศิกษามีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล ประสพปัญหาการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนให้ครบทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องเวลาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนอจิตต์ โภมลวาท (2536) ที่พบว่า การวัดและประเมินผลให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนการสอนครบทุกด้านทั้งทางด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยทำได้ยาก เห็นได้ชัดเจนว่าครูสังคัมศิกษาประสพปัญหาเกี่ยวกับ ข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนทั้งทางด้าน การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากการวิจัยในครั้งนี้เมื่อพิจารณา แล้วพบว่า ครูสังคัมศิกษาต้องรับผิดชอบในการสอนหลายวิชา อีกทั้งต้องสอนในระดับชั้นมัธยมตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากปัญหาที่ประสพดังกล่าว ทำให้ครูผู้สอนมีวิธีการแก้ปัญหาพอสรุป ได้ ดังนี้คือ ใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียน และวันหยุด ให้นักเรียนในโรงเรียน เพื่อนร่วมงานและ ผู้ใกล้ชิดช่วยดำเนินการแก้ปัญหา ได้แก่ จัดหาสื่อการเรียนการสอนและค้นคว้าความรู้ และ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น และใช้เวลาในการวัดและประเมินผลตามเวลาที่ โรงเรียนกำหนด คือ ในช่วงกลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน

ปัญหาที่เนื่องมาจากนักเรียน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังคัมศิกษา ส่วนใหญ่ประสพปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดทักษะในด้านการอภิปรายแสดงความคิดเห็นซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ วิรัช กลินสุบรรณ (2530) ที่พบว่า นักเรียนไม่มีทักษะในการแสดง ความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากวัย และประสบการณ์ของนักเรียน ที่มีโอกาสในการฝึกทักษะดังกล่าวน้อยเกินไป จากปัญหาที่ประสพดังกล่าว ครูผู้สอนมีวิธีการ แก้ปัญหาด้วยการอธิบายแนวทางการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ระบุให้นักเรียนให้เป็น ผู้อภิปรายและให้นักเรียนฝึกทักษะด้วยการเขียน ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการสร้างความ เข้าใจในการเรียนและฝึกทักษะให้กับนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคัมศิกษาส่วนใหญ่ประสพปัญหาเกี่ยวกับ นักเรียนขาดทักษะในการใช้แหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นผลมาจากการขาด ความพร้อมจากวัย และประสบการณ์ของนักเรียน แหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่นทั้งที่เป็นสถานที่ และบุคคลขาดความพร้อมในการเผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ จากปัญหาที่ประสพดังกล่าวครูผู้สอน มีวิธีการแก้ปัญหาโดยการอธิบายแนวทางการใช้ให้นักเรียนเข้าใจ และให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าโดย

ใช้ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะทำให้สามารถค้นคว้าความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดทักษะในการทำข้อทดสอบแบบอัตนัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนอจิตต์ โภมลวาท (2536) ที่พบว่านักเรียนขาดความรู้และทักษะในการทำข้อทดสอบแบบอัตนัย และปรีชา สามัคคี (2530) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษาประสบปัญหามากเกี่ยวกับการใช้ข้อทดสอบแบบให้ตอบยาว ๆ หรือแบบเรียงความ ซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากนักเรียนมีจำนวนมากทำให้ครูประสบปัญหาความยุ่งยาก และเสียเวลาในการตรวจข้อทดสอบ ประกอบกับนักเรียนมีโอกาสดีกทักษะจากการทำข้อทดสอบดังกล่าวน้อย จากปัญหาที่ประสบบังกล่าว ครูผู้สอนมีวิธีการแก้ปัญหา โดยการออกข้อทดสอบแบบปรนัย ให้นักเรียนจัดทำแบบฝึกหัด และให้นักเรียนฝึกทักษะด้วยการตอบคำถามปากเปล่าจึงยิ่งทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะในด้านการแสดงความคิดเห็น และนำเสนอความรู้แบบอัตนัยน้อยกว่าที่ควร

ปัญหาที่เนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อังกุล สมคะเนย์ (2535) ที่พบว่า คศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการของโรงเรียน ประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านบางคนขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2536) ที่พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านไม่มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลทั้งเป็นผู้ที่นักเรียนไปสอบถามผู้ที่เชิญมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน และผู้ที่อยู่ประจำแหล่งวิชาการภายในท้องถิ่น ยังไม่ได้รับคำแนะนำวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ของนักเรียน ประกอบกับนักเรียนขาดทักษะในการศึกษาค้นคว้าความรู้ จากปัญหาที่ประสบบังกล่าว ครูผู้สอนมีวิธีการแก้ปัญหาพอสรุปได้ดังนี้ กำหนดแนวทางศึกษาค้นคว้าความรู้ โดยใช้ใบงาน แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ครูอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ และเสนอแนะแนวทางการถ่ายทอดความรู้ให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลไม่เห็นความสำคัญ และไม่สนใจในการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลมาจาก

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล อาจไม่เข้าใจแนวทางการเรียนการสอนว่าควรประเมินผลให้ครบในแต่ละบทเรียนจึงทำให้การวัดและประเมินผลไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากปัญหาที่ประสบอยู่ ครูผู้สอนจึงดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการวัดและประเมินผลด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อตรวจวัดการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่สิ่งที่ครูสังคคศึกษาแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่าครูเป็นผู้ริเริ่มการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดีอยู่แล้ว เนื่องจากครูที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้ง 26 คน มีวุฒิปริญญาตรีและปริญญาโท ประกอบกับส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนสูง จึงสามารถแก้ปัญหาได้สะดวกกว่าที่จะให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลเป็นผู้ดำเนินการ

ปัญหาที่เื่องมาจากอื่น ๆ

ด้านการเตรียมการสอน ครูสังคคศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและสามารถเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนอจิตต์ โภมลวาท (2536) ที่พบว่าโรงเรียนขาดแคลนสื่อบางชนิด เช่น วีดิทัศน์ ภาพยนต์ สไลด์ และซีโนรส สฎาลัย (2529) ที่พบว่า โรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนด้านโสตทัศนศึกษา เช่น สไลด์ เทป และภาพยนตร์ และการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ครูใช้สื่อการเรียนการสอนประเภท แถบภาพ และชุดภาพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสื่อที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้มีประสิทธิภาพได้ จากปัญหาที่ประสบดังกล่าวครูผู้สอนมีวิธีการแก้ปัญหาด้วยการจัดหา และให้นักเรียนช่วยจัดหาสื่อการเรียนการสอนจากแหล่งวิทยการภายในท้องถิ่น จัดทำสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง และร่วมกับเพื่อนร่วมงานฝ่ายโสตทัศนศึกษา ซึ่งจากการแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนมีสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังคคศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองไม่อนุญาตให้นักเรียนไปค้นคว้าความรู้นอกเวลาเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากผู้ปกครองของนักเรียนต้องการให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านในช่วงวันหยุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติศักดิ์ วจิสุวรรณ (2531) ที่พบว่า ครูสังคคศึกษาประสบปัญหาในเรื่องผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนทำงานหารายได้ช่วยครอบครัวจึงไม่สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากปัญหาที่ประสบดังกล่าวครูผู้สอนมีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนอธิบายแนวทางการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองเข้าใจ จัดส่งหนังสือ

เพื่ออธิบายแนวทางการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองเข้าใจ และจัดกลุ่มทำงานแล้วมอบหมายงานในหน้าอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นแนวทางที่เหมาะสมเนื่องจากเป็นแนวทางที่ให้ผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบกับเป็นการฝึกทักษะด้านอื่น ๆ ให้กับนักเรียน

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2529) และเพชรวิไลโรจน์ (2530) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษามีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่ครูประสบปัญหาดังกล่าวเกิดจากนโยบายของโรงเรียนที่มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมดังกล่าวน้อย โดยครูผู้สอนมีวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้งบประมาณส่วนตัว ให้นักเรียนทำงบประมาณส่วนตัว และขอบริจาคจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษาของตัวอย่างประชากรครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

2.1 ด้านการเตรียมการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาบางส่วนเสนอแนะให้กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าวเป็นแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมศึกษาบางส่วนเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นค่าตอบแทนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อเสนอดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากโรงเรียนได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการจำนวนไม่เพียงพอกับการสนับสนุนเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และใช้เป็นค่าตอบแทนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล จึงเป็นผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลมาบรรยายในชั้นเรียนไม่สามารถทำได้มีประสิทธิภาพมากนัก

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมนาวิชาบางส่วนเสนอแนะให้
กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อเสนอ
ดังกล่าวเนื่องจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรบางกิจกรรม เช่น การจัดทัศนศึกษา การจัดพิพิธภัณฑ์
เป็นต้น ครูจำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และมีข้อจำกัดเรื่องระเบียบการปฏิบัติ ดังนั้น
จึงต้องการให้กระทรวงศึกษาธิการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมดังกล่าว

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูสังคมนาวิชาบางส่วนเสนอแนะให้
กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทางด้านทักษะเพื่อ
การค้นคว้าความรู้ เจตคติต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรักและผูกพันกับท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัย
เห็นสอดคล้องด้วยกับข้อเสนอดังกล่าวว่าเป็นแนวทางการวัดและประเมินผลพฤติกรรม
การเรียนการสอนเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมนาวิชาได้มีประสิทธิภาพ
เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในต่างจังหวัดจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงเป็นหลักจึงจะสามารถจัดกิจกรรมมาให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง และผู้บริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

1. กระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการเรียนการสอนสังคมนาวิชาให้ชัดเจน ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ ขอบเขต เนื้อหา วิธีการ
จัดกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน และการวัดและประเมินผลที่เป็นเอกเทศจากเนื้อหา
วิชาอื่น ๆ
2. กระทรวงศึกษาธิการ ควรสร้างศูนย์วิชาการ (School Resource Center)
และแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ และเหมาะสม
กับการค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนอย่างเพียงพอเพื่อ
สนับสนุนให้โรงเรียนจัดบริการด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับครูผู้สอน และนักเรียน

พร้อมกับครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดทำและจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กรมวิชาการ ควรจัดทำคู่มือ และเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาการนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น

5. กรมสามัญศึกษา ควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ หน่วยงาน

และสถานประกอบการเอกชนภายในท้องถิ่น จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทางด้านการประมวลความรู้ เทคนิคการศึกษา การจัดทำเครื่องมือค้นคว้าความรู้ และการเขียนหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนได้พัฒนาเทคนิควิธีการ และการตีความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสามารถเขียนเอกสารเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษานิเทศก์

1. ศึกษานิเทศก์ ควรร่วมมือและช่วยเหลือกลุ่มโรงเรียนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

เกี่ยวกับแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายของหลักสูตรสังคมศึกษาที่เป็นทักษะ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งให้นักเรียนตระหนัก และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาอันเกิดจากบุคคลในท้องถิ่น ตลอดจนรักและผูกพันกับท้องถิ่น และเข้าร่วมพัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ศึกษานิเทศก์ ควรนิเทศตามโรงเรียนต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อแก้ปัญหาของครู

พร้อมกับแนะนำเทคนิคการสอนแบบใหม่ การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียน ควรกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนในโรงเรียนทุกรายวิชา มี

หน้าที่สนับสนุนการค้นคว้าและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน ทั้งในส่วนของ การสอนสอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์หรือทุกโอกาส และการสอนโดยตรง ภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรสนับสนุนด้านงบประมาณในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนของครูผู้สอน และนักเรียน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น การขอยืมสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การออกหนังสือราชการ เพื่อขอความร่วมมือในการค้นคว้าความรู้ เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากร ค่าตอบแทนวิทยากร และการให้บริการรถรับ-ส่งสำหรับครูผู้สอนที่ไปค้นคว้าความรู้ในท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลที่เชิญมาเป็นวิทยากรภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อที่ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการ ควรสนับสนุน และส่งเสริมอย่างจริงจังที่จะให้ครูผู้สอนเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลมาเป็นวิทยากรบรรยาย เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารโรงเรียน ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่น และให้ความสำคัญแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อถ่ายทอดความรู้ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ และพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน และนักเรียนได้เรียนรู้แนวทางการดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นจากประสบการณ์ตรง เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรู้จากประสบการณ์จริงทำให้มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง เนื่องจากสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น และนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

5. ผู้บริหารโรงเรียน ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ และให้ความร่วมมืออย่างแท้จริง โดยการเชิญบุคคลดังกล่าวมาประชุม ตลอดจนประชาสัมพันธ์ผ่านตัวนักเรียน ทั้งนี้จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ดียิ่งขึ้น

6. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน หรือเขตการศึกษาเดียวกัน ควรร่วมกันจัดสัมมนาครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อปรับปรุง และพัฒนาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงใน

ท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนต่อระดับที่สูงขึ้นได้มากขึ้น พร้อมกับตระหนัก และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ครูผู้สอน ควรศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร แนวการใช้หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรควบคู่ไปกับสำรวจ และศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวนโยบายของหลักสูตร และสภาพความต้องการ ความจำเป็นของท้องถิ่น
2. ครูผู้สอน ควรศึกษาเข้าร่วมการอบรม การประชุมทางวิชาการ ค้นคว้าความรู้ เทคนิคการสอน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ของการศึกษาพัฒนาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเรียนมีความสนใจต่อการเรียนเพิ่มมากขึ้น
3. ครูผู้สอน ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับแหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่น เพื่อขอความช่วยเหลือในด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และตัวบุคคลเพื่อนำมาพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ครูผู้สอน ควรสำรวจ และรวบรวมรายชื่อแหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ พร้อมกับวางแผนการใช้ให้เหมาะสมโดยการศึกษาป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน
5. ครูผู้สอน ควรใช้เทคนิคการสอนที่เป็นทักษะกระบวนการ เช่น กระบวนการสืบสอบ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม และการอภิปราย เพื่อฝึกทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะการค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ สรุปและนำเสนอความรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีประสิทธิภาพ และนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ดี
6. ครูผู้สอน ควรตระหนัก และเห็นความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน แนะนำหรือพานักเรียนไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลเพื่อไปสอบถามความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลแล้วนำมาถ่ายทอดให้นักเรียนฟัง

7. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น เช่น การออกสำรวจชุมชน การไปทัศนศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรึกษาหรือจัดกิจกรรมร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงานในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคลประจำแหล่งวิทยาการภายในท้องถิ่น ควรอำนวยความสะดวกในการศึกษา ค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น จัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดเจ้าหน้าที่ช่วยค้นคว้าอำนวยความสะดวก และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้สนใจรับทราบข่าวสาร

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งที่เป็นองค์กรภาครัฐ และเอกชนควรสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนด้วยการอำนวยความสะดวกเพื่อถ่ายทอดความรู้ทั้งในลักษณะของการถ่ายทอดโดยตรง และการถ่ายทอดโดยผ่านสื่อ

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐระดับท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลอื่น ๆ ควรสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนด้วยการเป็นผู้ประสานงานระหว่างครูผู้สอนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นบุคคล และร่วมมือกับสถานศึกษาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของบุคคลในท้องถิ่นให้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ

2. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ความต้องการ และความจำเป็นของท้องถิ่น ประกอบกับความเหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ของนักเรียน

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น